

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

Finally, Norwegians value silence and solitude-not as isolation but as a space for inner dialogue. This reflects a phenomenological tradition in which the experience of being is revealed through stillness and reflection. Thus, happiness for Norwegians is not an explosion of joy but a quiet presence that gives life depth and meaning.

In summary, the Norwegian philosophy of happiness represents a unique ethical and cultural system grounded in moderation, trust, freedom, and harmony with nature. Its essence lies in simplicity, which opens the way to deeper self-understanding and inner balance. Norwegians demonstrate that happiness flourishes where justice is coupled with trust and freedom with responsibility. The Norwegian philosophy of «quiet happiness» offers humanity an alternative to the hyperactive culture of success-tranquility, balance, and gratitude for the ordinary moments of life.

*УШНО І. М., канд. філос. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет «ХАІ»,
м. Харків, Україна*

ФІЛОСОФІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗМАЇТТЯ: ОСМИСЛЕННЯ ДИСПРОПОРЦІЇ РОЗВИТКУ АЕРОКОСМІЧНОГО ІНЖИНІРИНГУ

У сучасному світі питання нерівномірного розвитку аерокосмічної інженерії набуває особливої актуальності. Різні країни демонструють суттєвий розрив у технологічному розвитку, і ця диспропорція має не лише економічні, але і глибокі культурно-філософські корені. Філософське осмислення цієї проблеми дає змогу зрозуміти, чому одні суспільства спрямовують зусилля на освоєння космосу, тоді як інші зосереджені на земних завданнях.

У своїй праці «The Lever of Riches» (1990) Джоел Мокір досліджував, як історичні і економічні умови формували технологічний прогрес різних суспільств. Мокір показав, що технологічна креативність і її «важелі» залежать від багатьох факторів, включаючи доступ до знань, економічні стимули і, що важливо, культурні настанови суспільства. Його робота дає нам історичний контекст для розуміння того, як деякі нації зуміли створити сприятливі умови для аерокосмічних проривів.

Зокрема, Аджемоглу і Робінсон у книзі «Why Nations Fail» (2012) наголошували на тому, що інституційні рамки, політичні інститути і

культурні цінності визначають шлях націй у технологічному розвитку. Вони підкреслювали, що успіх у складних інженерних сферах, таких як аерокосмічна галузь, часто пов'язаний із тим, як суспільство організоване і які філософські засади лежать у його основі.

Сучасні статті, такі як робота Хара-Ольмедо і колег (2025), а також дослідження Стінхьойса (2001) і Хосе-молодшого (2020), підтверджують, що нерівномірний розвиток аерокосмічної інженерії не можна пояснити лише економічними або ресурсними факторами. Філософські та культурні фактори відіграють головну роль у формуванні цих диспропорцій.

Пропонуємо виділити чотири основні культурно-філософські фактори, які впливають на нерівномірний розвиток аерокосмічної інженерії у різних країнах.

Перший – це ціннісні орієнтири суспільства та його ставлення до прогресу. У деяких культурах існує глибоко вкорінена філософія новаторства і прагнення до зірок як символу людського поступу. Натомість інші суспільства можуть надавати перевагу традиційним цінностям і зосереджуватися на вирішенні земних завдань, що зменшує увагу до аерокосмічних проєктів.

Другий – філософія науки і роль освіти. Там, де науку та інженерію філософськи сприймають як ключ до майбутнього, а освіта підтримує ідеали дослідження космосу, там і з'являються потужні аерокосмічні ініціативи. Якщо ж філософія освіти орієнтована на суто прикладні завдання, космічні проєкти можуть відійти на другий план.

Третій – це політико-культурні установки і символіка космосу. У деяких країнах космос стає символом національної гордості, філософською ідеєю подолання меж. Інші держави, навпаки, можуть не надавати космічним амбіціям такого філософського значення, зосереджуючись на інших пріоритетах.

Четвертий – історичні філософські традиції та сприйняття технологій. Там, де історично філософія сприймає майбутнє як простір для амбітних проривів, формується готовність суспільства інвестувати в аерокосмічні проєкти.

Отже, ці чотири культурно-філософські виміри дають змогу зрозуміти, чому аерокосмічна інженерія розвивається нерівномірно, і чому одні культури злітають до зірок, а інші залишаються ближче до землі.

На прикладі України пропонуємо проаналізувати це.

Ціннісні орієнтири. Україна дійсно має унікальне поєднання. З одного боку, це країна з потужними аграрними традиціями та багатими

чорноземами, де сільське господарство історично було основною галуззю. З іншого боку, Україна має глибокі корені в аерокосмічній інженерії, адже тут розташовані підприємства, наприклад «Південмаш», і є історія створення ракетно-космічної техніки ще з радянських часів. Тобто ціннісно Україна поєднує і аграрні, і технологічні амбіції.

Філософія освіти. Україна має сильну традицію технічної освіти, зокрема в таких містах, як Харків, Київ, Дніпро. Однак через економічні виклики фокус освіти часто зміщувався на більш прикладні галузі, а космічні дослідження не завжди отримували належну підтримку. Тобто філософія освіти тут балансувала між різними пріоритетами.

Політико-культурні установки. Космос в Україні не завжди був центральним символом національної гордості, як у деяких інших країнах. Натомість пріоритетами часто ставали економічна стабільність, аграрний розвиток і соціально-політичні питання. Хоча Україна має аерокосмічні традиції, символічне значення космосу іноді відходило на другий план порівняно з іншими викликами, такими як економічні реформи чи питання безпеки.

Історичні традиції. Історично Україна була частиною радянського простору, де аерокосмічні амбіції підтримували на державному рівні. Однак після здобуття незалежності країна зосередилася на інших пріоритетах: від аграрного розвитку до формування власної культурної ідентичності. Тобто, хоча в історії є міцна технічна основа, у сучасному контексті космічна галузь не завжди виходила на передовий план.

Отже, Україна є прикладом країни з великим потенціалом в аерокосмічній сфері, але з багатовекторними ціннісними і культурними пріоритетами. Підсумовуючи, можна зробити кілька висновків. Нерівномірний розвиток аерокосмічної інженерії у світі виявляється тісно пов'язаним із культурно-філософськими та ментальними особливостями різних суспільств. Ціннісні орієнтири, ставлення до науки, історичні традиції та політико-культурні установки формують ті чи інші пріоритети розвитку.

Список використаних джерел

1. Acemoglu D., Robinson J. A. *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. New York: Crown Business, 2012. 529 p.
2. Jara-Olmedo A. et al. Aeronautical industry development in emerging countries: Factors—A case study. *Journal of Emerging Economies and Policy*. 2025. Vol. 5, No. 1. P. 45–62. DOI: 10.1007/978-981-19-7689-6_20.

3. Jose L. A. Jr., Brintrup A., Salonitis K. Analysing the evolution of aerospace ecosystem development. *PLoS ONE*. 2020. Vol. 15, No. 4. e0231985. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0231985>.

4. Mokyr J. *The lever of riches: Technological creativity and economic progress*. Oxford: Oxford University Press, 1990. 349 p.

5. Steenhuis H.-J. Developing countries and the aircraft industry: match or mismatch? *International Journal of Technology Transfer and Commercialisation*. 2001. Vol. 1, No. 2. P. 184–202. DOI: 10.1016/S0160-791X(01)00036-7.

ХАРЛАМОВА О. М., *ст. викладач,*
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

МОВА ЯК ОСТАННІЙ МАРКЕР ІДЕНТИЧНОСТІ: МОЛОДІЖНА КОМУНІКАЦІЯ І ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Мова здавна була не лише засобом спілкування, а і маркером ідентичності. У класичному розумінні вона окреслює межі нації, відтворює колективну пам'ять, стає носієм культурного коду. Для України, особливо після 2014 року, мова перетворилася на символ спротиву, боротьби за незалежність і право бути собою. Українська мова стала не просто ознакою національної приналежності – вона стала політичним і моральним вибором.

Однак у той час, коли мова набуває статусу символу державності, молоде покоління демонструє протилежну тенденцію. У мовленні сучасних підлітків і молодих дорослих усе частіше з'являються англіцизми, суржик, інтернет-сленг. Замість усталених норм — гібридні конструкції, кальки, скорочення, меми. Для старшого покоління це виглядає як загроза: якщо мова — останній маркер національної ідентичності, то чи не руйнує молодь те, за що йде боротьба?

Український контекст робить мовне питання не лише культурним, а й екзистенційним. Протягом десятиліть мова була символом опору русифікації, збереження історичної пам'яті, самоповаги. В умовах війни та інформаційної агресії саме мова стала рубежем самоідентифікації: «розмовляти українською» означає бути частиною опору. І тому дуже болісно, коли молодь наче знецінює цей символ, легко переходячи в англomовний або суржиковий простір [1].